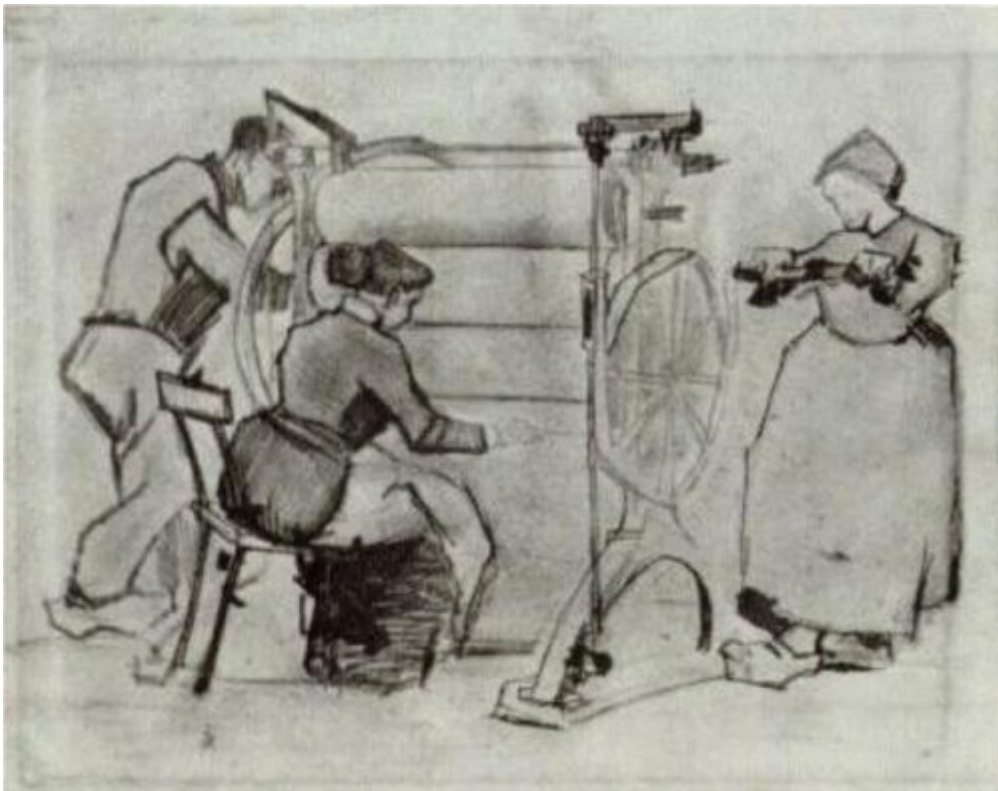

**SVERIGES
TVÄTTERIFÖRBUND**
TVÄTTERIFÖRBUNDETS SERVICE AB

KRIMINALVÅRDEN MANGLAR KONKURRENSEN

DEN 17 OKTOBER 2013

Kriminalvården manglar konkurrensen

Genom att drastiskt sänka priser på marknaden för industritvätt skapar Kriminalvården en osund marknad som hotar att slå hårt mot lokala tvätterier och avskräcka nya företag från att utvecklas och erbjuda sina tjänster.

Industritvättmarknadens aktörer utgörs idag av små familjeföretag och medelstora och stora tvätterier. En sund blandning av stora och små aktörer, nationella och lokala. Marknadspriserna för industritvätt varierar över landet. I storstadsområden runt Stockholm, Göteborg och Malmö är priserna i regel något lägre, eftersom det finns fler aktörer som konkurrerar.

Kriminalvården har också tvätterier. Störst är dessa vid anstalterna Hall och Skogome. Det har tidigare inte utgjort några större problem, eftersom tvätterierna primärt har utfört tvätt för Kriminalvården och enstaka andra kunder. De senaste åren har Kriminalvården dock blivit betydligt mer aktiv på marknaden och deltar ofta i upphandlingar i konkurrens med övriga aktörer på marknaden.

Konkurrens gillar vi på Sveriges Tvätteriförbund. Men den måste vara juste, vilket tyvärr inte Kriminalvården lever upp till. Genom att drastiskt sänka priser på marknaden slår konkurrensen hårt mot lokala, ofta familjeägda tvätterier. Och sänka priser på marknaden kan de, eftersom de har tillgång till arbetskraft som får en dryg tia i ersättning per timme. Seriösa aktörer har ingen möjlighet att konkurrera med sådana villkor.

För att återupprätta sunda konkurrensförhållanden på tvätterimarknaden anser vi att:

- Kriminalvården måste avsluta sin aggressiva expansion på den konkurrensutsatta marknaden.
- Kriminalvården måste prissätta sina tjänster på ett sätt som gör att seriösa företag med marknadsmässiga löner kan konkurrera på lika villkor
- Konkurrenslagen måste respekteras, vilket innebär att staten inte får bedriva säljverksamhet som snedvrider eller hämmar effektiv konkurrens på marknaden.

Kriminalvårdens verksamhet strider mot Konkurrenslagens syfte

Konkurrens från offentliga aktörer är inget nytt fenomen. Tvärtom har det under en längre tid plågat en mängd branscher och ofta skapat en osund konkurrens, eftersom offentliga verksamheter bedrivs på helt andra villkor än andra verksamheter.

För att komma till rätta med den osunda konkurrensen reviderades Konkurrenslagen 2010 i syfte att osund konkurrens från statliga verksamheter inte skulle få förekomma. Nu är det förbjudet för myndigheter, kommuner och landsting att konkurrera på en sund marknad.

Ur Konkurrenslagens 3 kapitel (SFS 2008:579)

27§ Staten, en kommun eller ett landsting får förbjudas att i en säljverksamhet som omfattas av 1 kap. 5 § första stycket tillämpa ett visst förfarande, om detta

- 1. snedvrider, eller är ägnat att snedvrیدا, förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller*
- 2. hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens.*

Även Kriminalvården lyder under den reviderade konkurrenslagen, vilket förbjuder Kriminalvården att konkurrera på en marknad om det bidrar till att snedvrیدا konkurrensen eller ens bidrar till att hämma utvecklingen av konkurrens.

Det har väckts vissa farhågor att lagen, med nuvarande utformning skulle vara tandlös. Men vi har valt att sätta vår förhoppning till att den fungerar och att den även har en självsanerande effekt hos offentliga aktörer.

Lokala tvätteriföretag påverkas i dagsläget märkbart negativt av konkurrens från Kriminalvårdens verksamheter i Skogome och Hall. Mindre aktörer med ambitionen att expandera kan inte ens behålla sina befintliga kunder i konkurrens med Kriminalvårdens låga priser. Inte heller de större aktörerna har marginaler för att konkurrera med Kriminalvården inom offentliga upphandlingar.

I dagsläget har snedvridningen av konkurrensen direkt lett till minskade arbetstillfällen på grund av att privata företag har förlorat avtal till Skogome. Marknadsföringen är aggressiv och man letar aktivt upp kunder som privata tvätterier har avtal med och erbjuder priser som är 20-30% lägre. De privata företagen har ingen möjlighet att konkurrera, och deras kunder kan, trots mycket gott samarbete med den privata aktören inte säga nej till så pass låga priser.

Om inte ett sådant agerande från Kriminalvårdens sida bryter mot Konkurrenslagens tillägg om osund offentlig konkurrens måste lagen skärpas. Det blir svårt att finna tydligare exempel på statlig säljverksamhet som snedvrider ”förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden”.

Exempel på snedvridande konkurrens

Genom att industritvätt inte bara handlar om tvätt, utan lika mycket om effektiva transporter av textilierna, agerar speciellt många av de små och medelstora företagen i branschen på en geografiskt begränsad marknad.

Vid anstalten i Skogome utanför Göteborg har industritvätten utvecklats kraftigt under de senaste fem åren. Tidigare hanterade verksamheten i huvudsak anstaltens egen tvätt. Idag deltar Skogome i både offentliga upphandlingar och då enskilda företag köper in industritvätt. Skogomes närvaro får stora konsekvenser för tvätteriföretag i regionen. Speciellt de små och medelstora som enbart är aktiva i närområdet, drabbas hårt när Kriminalvården expanderar och prisar sig in på nya marknadssegment.

Tvätteriets tekniska förmåga och kapacitet:

Tvätteriet är utrustat med två tvättrör, tvättmaskiner, torktumlare, pressbord, tre mangellinjer och en avdelning för reparation av textilier. Tvättvolymen uppgår till ca 20 ton per vecka. Kapacitet ligger på ca 30 ton per vecka. Vid belastningstoppar finns möjlighet till overtidsarbete. Risker för driftstopp är minimerad genom att det finns servicetekniker på heltid och serviceavtal med maskinleverantören

Kriminalvården i konkurrens med familjeföretag

Många ägarledda tvätterier kvalificerar sig inte till offentlig upphandling. Ofta handlar det om att volymhanteringen som efterfrågas är för stor för mindre tvätterier att hantera. För familjeföretag som hanterar industritvätt är det därför enskilda företagskunder som utgör huvudaffären och som får tvätterierna att kunna utvecklas och anställa.

SCB uppskattar att av de totala kostnaderna inom tvätteribranschen utgör personalkostnader cirka 49 procent. Med en total personalkostnad om cirka 30-50 000 kronor per anställd, har familjeföretagen små marginaler att sänka sina priser.

Interner inom Kriminalvården får en dryg tia i timmen för det arbete de utför. Med andra kostnadspåslag har Kriminalvårdens kommersiella verksamhet en "personalkostnad" på cirka 17 kronor per timma. Ingen legitim tvätteriverksamhet, med anställda som får en marknadsmässig lön, rättvisa förmåner och fem veckors semester, kan naturligtvis konkurrera med det timpriset.

På den privata marknaden för industritvätt är det svårt att göra direkta prisjämförelser. Flera medelstora företag, med i snitt 20 anställda och med en årsomsättning om mellan 12 och 15 miljoner per år, vittnar dock om Kriminalvårdens kraftiga underprissättning.

Familjetvättarna vittnar om att deras kunder ofta erbjuds industritvätt till priser som är cirka 35 procent lägre än deras egna erbjudanden. Kriminalvården är inte heller främmande för att ta uppdrag som inte är i deras befintliga upptagningsområde. Det betyder att de hämtar och lämnar tvätt i angränsande kommuner utan att kunden behöver kompensera för den extra transportkostnaden.

Kriminalvårdens underprissättning får konsekvenser på både kort och lång sikt. I förlängningen leder myndighetens agerande till att arbetsmarknaden krymper, inte minst för unga som saknar utbildning och för andra som har svårt att få jobb utan akademisk examen. På kort sikt riskerar familjetvättarna att förlora befintliga kunder om de inte sänker sina priser med 35 procent och därmed gör förlustaffärer.

Nedan följer några konkreta exempel på hur Kriminalvården snedvrider konkurrensen och hämmar utvecklingen.

Halva priset på tvätt! Kom och köp!

En utbildningsverksamhet utanför Göteborg köpte industritvätt för cirka 30 kg tvätt per upphämtning, till priset 24 kronor/kg. Kriminalvården konkurrerade ut tvätteriföretaget genom att erbjuda samma kvantitet för 12 kronor/kg. Eftersom företaget inte kunde halvera sitt pris, förlorades affären och därmed en inkomst på mellan 5 000 och 10 000 kronor i månaden.

Förlusten av kund till Kriminalvården motsvarar skillnaden på att kunna erbjuda en heltidstjänst till en av de anställda eller att enbart kunna erbjuda deltidsjobb åt denne. Och detta gäller bara en enskild affär som gick förlorad för att Kriminalvården tränger undan konkurrens med underprissättning.

Inköp av kockkläder – en osund investering

En restaurang i Göteborg tvättade sina egna kockkläder hos ett familjeägt tvätteriföretag. Kriminalvården erbjöd sig att både hyra ut kockkläder och tvätta dem till ett pris som understeg familjetvättens pris för endast tvätt och transport. Kriminalvården inhandlade ett stort parti kockkläder för att kunna hyra ut dem till restaurangkunden. Erbjudandet var för bra för kunden för att tacka nej till.

Kriminalvårdens agerande i det här fallet visar även tydligt hur myndigheten är beredd att investera i nytt material enbart i syfte att tränga undan konkurrenter från marknaden.

Kriminalvårdens verksamhet motverkar hela syftet med offentlig upphandling

Det offentliga Sverige ska tillvarata konkurrensen på marknaden. I den stora upphandlingsutredningen som nyligen har avslutats betonas vikten av den goda affären. Offentlig sektor har en viktig roll att utveckla och stimulera marknaden genom upphandling. Konkurrensen från Kriminalvården och Kriminalvårdens underprissättning motverkar hela syftet med offentlig upphandling.

När offentliga verksamheter upphandlar ska det vara under lika villkor och man bör öppna upp för små och medelstora företag att delta. När Kriminalvården sänker priserna så drastiskt kan inte de mindre tvätteriföretagen delta i konkurrensen och de riskerar att slås ut från en marknad de redan kämpar med att få fäste på. Det är dessa små och medelstora företag som på sikt står för sund konkurrens, utveckling och tillväxt inom hela branschen.

Exempel på hur Kriminalvården prisar sig in på offentlig marknad

I april 2012 gick Kungsbacka kommun ut i upphandling av industritvätt. Av upphandlingsunderlaget framgick att anbudet skulle gå till den leverantör som uppfyllde samtliga skall-krav och erbjöd tjänsterna till lägsta pris. Stora volymer och vetskapen om konkurrens från Kriminalvården, begränsade mindre tvätteriers möjlighet och vilja att delta.

Ett av de större tvätteriföretagen och Kriminalvården var de två aktörer som deltog i upphandlingen och båda aktörerna uppfyllde skall-kraven. Men Kriminalvården offererade tjänsterna till ett pris som var 28 procent lägre än konkurrenten och vann därmed upphandlingen.

Tvätteriföretaget är en stor aktör på den svenska marknaden och har möjlighet att konkurrera genom storskalighet, med effektiva transportrutter och med låga priser. Trots det var man inte ens nära att kunna erbjuda priser motsvarande Kriminalvårdens.

Genom att myndigheten har tillgång till både billig arbetskraft, betalda maskiner och dessutom inte behöver betänka kostnadseffektiva transportrutter kan de prissätta sina tjänster långt under det lokala marknadspriset.

Vita jobb

Tvätteribranschen har under många år kämpat för att skapa en seriös tvätteribransch med seriösa aktörer. Vi har under en längre tid samverkat med Skattemyndigheten och andra myndigheter för att få bort svarta och gråa jobb. Införandet av personliggare är ett viktigt steg i det arbetet. Vi arbetar för en vit tvätteribransch och en sund och hållbar marknad för både oss och våra kunder.

Kriminalvårdsanstalterna vid Hall och Skogomes närvaro och aggressiva expansion på marknaden bidrar till att motverka vårt arbete för en seriös marknad med konkurrenskraftiga aktörer. Det är bara verksamheter som varken betalar skatt eller arbetsgivaravgift som har möjlighet att hålla nere priserna på Kriminalvårdens nivåer.

I praktiken kan Kriminalvårdens verksamhet som generellt syftar till att förhindra och förebygga brott, istället få motsatt effekt när seriösa företag får svårt att konkurrera och trängs undan från marknaden.

Rapporten är framtagen av Rhetikfabriken AB på uppdrag av Sveriges Tvätteriförbund och Svenskt Näringsliv Syd. Frågor rörande rapporten besvaras av Sveriges Tvätteriförbund:

Sveriges Tvätteriförbund

Besöksadress: Jörgen Kocksgatan 1b, 211 20 MALMÖ

Post: Box 186, 201 21 MALMÖ

E-post: info@tvatteriforbundet.se

Web: www.tvatteriforbundet.se